

Schloezer (rusky vlastně Boris Fjodorovič Šlecer) se narodil ve Vitěbsku (Vicebsk v dnešní Republice Belarus) a patřil ke generaci A. Bloka a A. Bělého. Rodokmen rodiny se odvozuje od německého historika Augusta Ludwiga von Schlözera (1735-1809), který byl jedním z prvních historiků Ruska a proslul také jako vydavatel Nestorovy kroniky (letopisu) *Povest' vremennych let*. Schloezerův otec Fjodor Juljevič (1842-1906) byl právníkem a radním ve Vitěbsku. Francouzský šlechtický přídomek „de“, jež pak Schloezer užíval v emigraci, má svůj původ spíše ve francouzské aristokratické tradici z matčiny strany.

Schloezer studoval v Moskvě sociologii a pak vyjel do zahraničí – pobýval v Bruselu (sociologie) a Paříži (muzikologie). Doktorát ze sociologie obdržel v Bruselu za francouzsky psanou práci o egoismu. Roku 1902 navázal trvalé přátelství s pianistou Alexandrem Skrjabinem a na tomto základě byl pak činný v ruských hudebněvědných periodikách (*Русская музыкальная газета*), později spolupracoval s dalšími časopisy, jako byly *Золотое руно* a *Аполлон*. Ještě těsně po Říjnové revoluci byl registrován jako

obyvatel Petrohradu, pak však emigroval do Francie, kde prožil podstatnou část svého tvůrčího života jako muzikolog, redaktor, kulturní činitel a překladatel. Stýkal se s elitou tamní ruské emigrace (Pavel Miljukov), zprostředkoval ruskou hudbu a literaturu. Do vlasti se podíval už jen jednou, a to v roce 1967, ale o účelu a průběhu cesty není nic známo. De Schloezer je typickým příkladem „muže mnoha řemesel“, ale současně příslušníkem nejméně dvou kultur a dobrým reprezentantem kulturního evropanství. Jeho přátelský a pak i příbuzenský vztah se Skrjabinem mu otevřel průzor do ruské a světové hudební kultury – na to pak navazoval v dalších letech v Rusku i ve Francii.

Kohler zkoumá de Schloezerovo dílo vskutku komplexně: od filologie, kultury až po literaturu, v níž jej zejména zajímá jeho zprostředkovatelská úloha (Tolstoj, Gogol, Dostojevskij). Právě proto je vnímán jako klíčová postava francouzské rusistiky 20. století, přičemž tuto úlohu nelze pochopit bez znalosti ruského původu a celkového kulturního a myšlenkového pozadí tohoto Rusa, Francouze a snad i Němce v jedné osobě.

Ivo Pospíšil

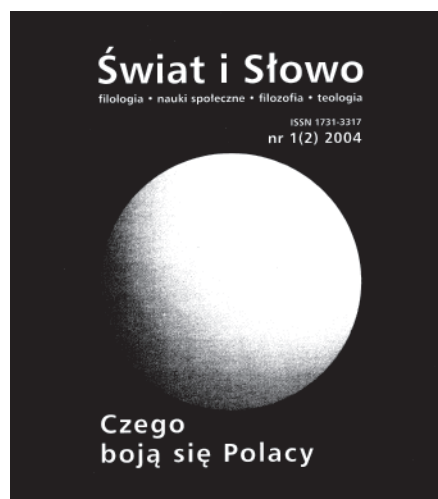
UMĚNÍ, SVĚT, TRADICE, SOUČASNOST

V nejvýznamnějším akademickém centru v polské části beskydského regionu, v městě Bielsko-Biala nedaleko Těšína, působí v současné době tři aktivní vysokoškolská pracoviště: Technicko-humanitní akademie, Teologický ústav sv. Jana Kanta a Učitelství kolegium. Tyto tři instituce se také spojily a uspořádaly v roce 2004 diskusi o úloze tradice v současném světě ve světle prohlubující se evropské integrace, na niž pozvaly i přední vědce z dalších akademických pracovišť Polska. Výsledné texty nyní vyšly v knize nazvané *Więzy tradycji* (ed. Anna Węgrzyniak, Michał Kopezyk, Bielsko-Biala 2005, 388 s.).

Většina diskutujících se zabývala tradicí národní, pouze dvě práce (Elżbieta Rudnicka-Fira se zabývala místními názvy v někdejší kielském vojvodství a Ryszard Koziołek toposem Slezska v dílech Jana Wantuly, Jana Szczepańskiego a Jerzyho Pilcha) tradicí regionu, dvě práce (z mnoha o literárních dílech) si všimly tzv. populární literatury (Tomasz Bielak hry Joa Alexe s konvencí detektivky a Robert Pysz recepce romantismu v současných fantasy-textech).

Editoři uvedli publikaci textem nazvaným *Więzy, wiązania* a rozdělili ji do čtyř oddílů. V prvním jsou texty, které se např. vracejí k Aristotelově Poetice (Paweł Bohuszewicz) či osvícenství (pater Leszek Łysień), zkoumají spojnice Starého a Nového zákona z hlediska biblických významů (Jolanta Szarlej)

nebo literární postavu jako topický motiv na příkladech hrdinů hamletovského typu od starověku po dnešek (Halina Kropka). Druhý oddíl obsahuje referáty o různých typech národní tradice – o vlastenectví u Słowackého (Mariusz Jochemczyk), o tradici Norwida v esejistice M. Jastruna a J. Przybosi (Przemysław Dakowicz), o vztahu modernismu

k tradici (Edward Kasperski), o přítomnosti odkazu St. I. Wyspiańského v poezii a esejích v emigraci (Wojciech Ligeza) atd. Ve třetím oddílu nahlíží autoři tradici, vlastenectví atd. z různých hledisek (např. nad parodií ve vilniuských šopkách se zamýšlí Tadeusz Bujnicki) a u různých básníků, mj. u Czechowicze (Joanna Kisiel), Zegadłowicze (Barbara Tomalak), Baczyńského (Maciej Tramer), Miłosze (Marek Bernacki), Herberta (Małgorzata Mikołajczak), Białoszewského (Jerzy Wiśniewski) i u autorů mladších, zejména Nové vlny (obecně Anna Szóstak), Barańczaka (Dorota Kulczycka) nebo Zagajewského (Urszula Paździor), ale také u mladých klasicistů po roce 1989 (Marzena Woźniak-Labieniec) či u těch narozených kolem roku 1970 (Tomasz Cieślak). A konečně čtvrtý oddíl zahrnul tuto problematiku v dílech prozaiků – např. Kuśniewiczovo dílo pod tímto úhlem rozebírá Elżbieta Dutka, Malewské Elżbieta Konończuk, Parnického Barbara a Maciej Szargotowi atd.

Akademia Techniczno-Humanistyczna a Instytut Teologiczny im. Św. Jana Kantego přišly také s nevšední iniciativou – je jí nové vědecké periodikum věnované filologii, společenským vědám,

filozofii a teologii *Świat a Słowo*. Začalo vycházet v roce 2004 a v každém čísle jsou vždy tematický úvodní text a aktuality, studie a skici, materiály, komentáře a recenze, případně rozhovory. Např. druhé číslo bylo věnováno tématu Čeho se bojí Poláci a třetí Umění jako vzor dobrého života, další pak Otázkám o novodobosti, Jaká Evropa? a básníkovi Czesławu Miłoszovi. Předsedou programové rady, v níž mj. zasedá i níže podepsaný, je pater Tadeusz Borutka, šéfredaktorkou Anna Węgrzyniak a jejím zástupcem Michał Kopczyk.

Na závěr bych se chtěl ještě zmínit o periodických sbornících (vychází šest čísel ročně) nazvaných **Bielsko-Żywieckie Studia Teologiczne**, které vydává Instytut Teologiczny im. Św. Jana Kantego. Jde sice o texty věnované prioritně teologii, ale najdeme mezi nimi také studie filozofické a literárněvědné – např. v šestém čísle ročníku 2005 reakce polského tisku na smrt Czesława Miłosze rozebírá Marek Bernacki (ten je také členem redakčního kolektivu, který vede pater Tadeusz Borutka) nebo motivy utrpení v tvorbě C. K. Norwida sleduje Beata Wołoszyn.

Ludvík Štěpán

O LITERÁRNÍM ROMANTISMU

Banskobystrická Filologická fakulta Univerzity Mateja Bela a její Katedra slovanských jazyků je organizátorkou pravidelných mezinárodních konferencí spjatých s tématem romantismu; badatelský tým řeší tento úkol v rámci slovenského grantového projektu u agentury VEGA. Vyšla také řada monografií, jejichž autory byli mj. Sergej Makara, Andrej Červeňák, Natália Kiseljovová, Marta Kováčová a další, nemluvě o sbornících, jejichž přispěvateli byli slavisté nejen ze Slovenska, ale také z Ruska, Ukrajiny, Běloruska, České republiky, Polska, Srbska a jiných zemí.

Člen vědeckého týmu, ukrajinista prof. Michal Roman, který vystudoval v Kyjevě a působil na univerzitách v Prešově a v Banské Bystrici, autor studií zejména ze vztahové oblasti slovensko-ukrajinské, se nyní k tématu romantismu publikačně připojil souborem úvah, především o ukrajinském romantismu a jeho vztazích, ale také o obecnějších otázkách tohoto směru (*Michal Roman: Úvahy o literárním romantizme*. Univerzita Mateja Bela, Filologická fakulta, Katedra slovanských jazykov, Banská Bystrica 2005), který banskobystrický tým chápe spíše jako obecný princip tvorby než jako historicky přesně vymezený umělecký jev nebo poetologickou strukturu,

a to z pozice antropologické (A. Červeňák) i morfoloogické genologie. Michal Roman, jehož kniha byla před časem slavnostně prezentována v Prešově za účasti oficiálních slovenských a ukrajinských osobností, koncipuje svůj svazek jako řetězec či – přesněji řečeno – síť tematicky a metodologicky propojených studií: zhruba polovina je psána ukrajinsky, polovina slovensky. Knihu autor uvádí prací o některých rysech ukrajinského literárního romantismu, přičemž píše mj. o díle Tarase Ševčenko (1814–1861), Pantelejmona Kuliše (1819–1897) a dalších (kyjevští romantici M. Kuzmenko, O. Storoženko, M. Petrenko, A. Metlinskij). Za hlavní znaky ukrajinského romantismu pokládá mimo jiné mytizaci Slovanstva a ideje všeslovanského bratrství, idealizaci kozáctva (Záporožská Sič), národní mýtotvorbu a různé emblemy či loci communes, např. vesnici, step, mohyly, sirobu, kobzarství, mesiášství, písně či dvojnictví. Další práce pojednávají o konkrétních jevech ukrajinského romantismu. Pozoruhodná je analýza díla Fedora Lazoryka, ukrajinského autora působícího na Slovensku, jehož Roman spojuje jak s ukrajinskou, tak s ruskou literární tradicí (M. Chvyľovyyj, A. Holovko, J. Janovskyy, O. Dovženko, N. Gogol, M. Gorkij, I. Babel, J. Oleša, A. Bělyj); nachází tu však